

Podnět Rady vlády ČR pro lidská práva k povinnosti skládat tzv. jistoty při podávání návrhu na předběžná opatření v občanském soudním řízení v neobchodních věcech

Poslaneckým návrhem novely občanského soudního řádu, schválené a uveřejněné pod č. 59/2005 Sb., byl do o.s.ř. zavedena podmínka vydání předběžného opatření – složení jistoty, která má plnit roli záruky na případnou náhradu škody vzniklé předběžným opatřením.

Jako řada poslaneckých pozměňovacích návrhů, i tento přivodil v praxi značný problém. Cílem změny bylo zamezení šikanozním návrhům na předběžné opatření, k dispozici však nejsou vyhodnocení, zda se záměr podařilo naplnit. Důsledkem novely však bezesporu je drastické omezení přístupu ke spravedlnosti, a to právě v těch nejnaléhavějších případech.

Na první pohled je zřejmé, že výše jistoty (50 000 Kč) je pro podstatnou část občanů zcela nedostupná. I běžná domácnost nemá možnost takovouto částku *de facto* bezúročně uložit na dobu, jejíž délku předem nezná.

Výjimka z povinnosti skládat jistoty daná zákonem (§ 75 odst. 3 o.s.ř.) je zcela disproportční. Omezuje se na řízení o výživném, o náhradě škody na zdraví, ve věcech pracovních a řízení zahajovaných ex offo. Zohlednit sociální poměry navrhovatele zákon (§ 75b odst. 3 písm. f/ o.s.ř.) tak zákon umožňuje jen v případech, kdy lze žádat osvobození o soudních poplatcích. Tam jsou ovšem kritéria daná příjmy skutečně na hranici životního minima. **Padesátitisícová kauce je však nedostupná i pro osoby se standardními příjmy.**

Modelový případ:

Z praxe nevládní organizace Iuridicum remedium je znám případ důchodkyně snažící se čelit svévolnému uzavření přívodu vody do svého bytu jeho majitelem. Podmínky pro osvobození od soudních poplatků nesplňuje, neboť pobírá důchod v průměrné výši zhruba 9 000 Kč, částkou 50 000,- Kč na složení jistoty však rovněž nedisponuje, návrh na předběžné opatření byl odmítnut. V dané věci byla navrhovatelka nucena trpět bydlením bez přívodu vody téměř dva roky, než bylo soudem pravomocně rozhodnuto a poté vykonáno, že žalovaný je povinen přívod vody obnovit. Jako takové je pak předběžné opatření nástroj využitelný pouze pro menšinu občanů s nadstandardními příjmy.

Právní úprava v dnešní podobě zakládá zásadní nerovnost v přístupu ke spravedlnosti a tím je v rozporu jak s ústavním pořádkem ČR, tak s mezinárodními závazky. Jde zejména o čl. 36 odst. 1 Listiny, který stanoví, že každý má právo domáhat se svého práva u nezávislého a nestranného soudu. Předběžné opatření bezesporu je prostředkem domáhání se práva, a to právě v těch nejnaléhavějších případech.

Předběžné opatření je, resp. spíše před shora uvedenou novelou bylo, jedním z mála prostředků umožňujících autoritativní a bezprostřední zásah státní moci při zjevném narušení poměrů. Ten je zvláště v současnosti, kdy je porušování právních předpisů, zejména na úkor jiných, rozšířen a civilní soudní řízení zdlouhavé, účinným nástrojem zabránění největším excesům (neoprávněné a nedohledatelné převody majetku, hrubé zásahy do práv jiných apod.). Zvláště po zavedení lhůt pro předběžná opatření na konci 90. let posílilo tento institut jako prostředek “první pomoci” zajištění práv pro budoucí řízení.

Platná úprava silně přispívá mezi veřejností k šíření právního nihilismu a nedůvěry v efektivní pomoc státu při obraně svých práv. Dochází tak jak k rezignaci na vymáhání práva právní cestou i k dalšímu odcizení a oslabení pocitu loajality ke státní moci.

Jak je obecně známo, ke zneužití předběžného opatření dochází ve valné většině v čistě obchodních věcech, kde hrozí i vyšší škoda předběžným opatřením způsobená. Zamezení těmto dvěma negativům bylo deklarovaným účelem pozměňovacího návrhu zavádějícího jistoty. **Z tohoto důvodu snížení výše jistoty v neobchodních věcech nebude mít negativní dopad na výše uvedené nežádoucí souvislosti předběžných opatření, naopak však sníží bariéru přístupu ke spravedlnosti pro občany.**

Je evidentní, že vláda není odpovědná za stávající právní úpravu. Návrh novely o.s.ř. byl poslaneckou iniciativou, samotné sporné ustanovení se do textu zákona dostalo navíc pozměňovacím návrhem.

Vláda je však odpovědná za stát za dodržování ustavních limitů a mezinárodních závazků státem tj. za realizaci zásady právního státu. Vláda jako výkonný orgán státu tak musí přijmout opatření, aby k porušování výše uvedených povinností nedocházelo, zejména pak nikoli na úkor části občanů.

Vláda zároveň disponuje nástroji, jak toho dosáhnout. Má právo zákonodárné iniciativy, včetně návrhu na projednání důležitých a naléhavých úprav ve zkráceném legislativním procesu. Z tohoto důvodu je tento podnět podáván vládě a to orgánem přímo vládou ustaveným a pověřeným k doзору nad zachováváním základních lidských práv. Zde je právní úpravou porušována zejména zásada rovnosti všech před zákonem a právo na řádný proces.

Proto Výbor pro občanská a politická práva doporučuje Radě vlády pro lidská práva i vládě postup shora uvedený.